

Gazet'a si Fóiea esse regulatu o data pe septemana, adeca: Martia. —

Pretiuu loru este pe 1 anu 10 f., pe diumetate annu 5 f. austr. inl-intrulu Monarchiei.

GAZETA

Pentru tieri straine 7 f. 35 cr. pe 1 sem., si 14 f. 70 cr. pe 1 an. Se prenumera la tóte postele c. r., cum si la toti cunoscutii nostri DD. corespondinti. Pentru serie „petit“ se ceru 8 cr. val. austr.

TRANSILVANIAI.

Monarchi'a Austriaca.

Uniunea Transilvaniei cu Ungari'a?

Toti romanii transilvani sciu, cumca de cate ori s'au facutu ir-cercari de cointielegere patriotica si fratiésca intre romanii si ungu-rii conlocutori, indata ce am ajunsu la cestiunea unirii Transilvaniei cu Ungari'a discusiunea dupa putine cuvinte intrecurmanduse, in-cercarile remasera fara uici unu resultatu. Toti connationalii nostrii cunosou, ca opusetiunea ce au facutu romanii transilvani la uniunea cu Ungari'a trase asupra loru cele mai cumplite rele ale unui resboiu civilu; pentruca déca vei cautá bine, la lumin'a dilei, un'a din cau-sele principale din care au purcesu resboiulu civilu intre noi, a fostu uniunea.

La toti ne este cunosoutu, ca partitei unionistice din Ungari'a si Transilvani'a uniunea ii este sinonima cu — libertatea. De aici a purcesu apoi cumca romanii transilvani au trecutu in anii 1848/9 de reactionari, de venduti si resvenduti ai despotismului; de aici toate bajocurile vomite asupra nóstra prin prés'a pamenténa si straina. In cele din urma ce se mai ascundemu capulu cá strutionulu: precum in an. 1848 asia si astadi se afla chiaru si intre romanii transilvani o mica partita de unionisti.

Acestea sunt totu atatea momente, care ne imponu imperativ'a datorintia de a ne reculege mai virtosu asupra susu atinsei cestiuni, de a o esaminá in cugetu curatu si in frie'a lui Ddieu, de a ne in-trebá fiecare pe noi insine: „care sunt acele temeieri, pentru care voimu séu nu voimu uniunea cu Ungari'a?“ — Acésta datorintia apasa in dilele nóstre cu atatu mai greu asupra romaniloru transilvani, cu catu ca la prim'a inieptatura de ochi sémana a domni o fórtre gre-tiósá neconsecintia in caracterulu si in vointi'a loru cá, pe candu fra-tií loru din Principate sunt cu trupu cu sufletu pentru uniunea tieri-loru loru, acestia dincóce se nu suferé nici cuventulu uniune, cá si cum nu in uniune ar stá tari'a.

Si óre se fia romanii transilvani in adeveru asia obstinati antiu-nionisti, precum ii tiene mai virtosu natiunea magiara? Se ve-demu.

Ide'a uniunii cu Ungari'a improspetata asia, precum a esitu ace-easi in an. 1848 cá din chiaru-seniou, a fostu pe atunci tocma si pen-tru partea mai mare a natiunii magiaro-secuiesei din Transilvani'a cu totul noua.

Se mariurisésca acést'a multimea acelor aristocrati de man'a a doua si a treia, pe carii ii aud.amu noi toti blastamandu uniunea, fire-sce din o cauza cu totul curiósá, cá pe un'a ce lea rapitu iobagii, dieciuiiele si — mosiile.

Din partea romaniloru unu micu numeru alu loru, care intre anii 1847/8 urmariu pasu din pasu acea lupta ferósá ce se pornise intre partitá lui Szechenyi si a lui Kossuth, au simtitu de timpuriu cumca scopulu acesteia este: a restaurá Ungari'a istorica, a uní séu mai dreptu, a face o fusiune (contopire totala) a tuturor tieriloru, odini-óra vasale coronei unguresoi, a trage tóta potestatea la sine, precum in Aprile 1848 a si urmatu, apoi, asia, apoi a se smulge de sub cas'a austriaca, precum earasi s'a intemplat in diet'a dela Debreczin (19. Apr. 1849).

Deci fiindca totu partit'a lui Kossuth fusese aceea, carea in die-tele de mai nainte storsese decretarea si sanctionarea unor legi, des-tinate a desfiintá in cursu de diece ani orice alta nationalitate gene-tica si a legá castigarea de drepturi politice nemidilocita de invetiarea limbei magiare, asia acei barbati romani tienea aminte prea bine ase-

menea mesuri tiranitóre si umilitóre de nationalitati, se infiorá totu-odata de ide'a de a si vedé natiunea loru óresicum angajata la unu resboiu revolutionariu pornitu de adreptulu in contra principiulu monarchicu, despre carele numai orbulu nu potea se prevéda, cumca in ultim'a analisa va fi aparatu de catra toti suveranii, de catra tóte aristocratiile si chiaru de catra partea cea mai mare a burgeo-siei europene, carea nu se potea dumeri nici cu republic'a alba, ne cum cu cea rosia.

Intre acéstea sosira dilele minunatei adunari nationale dela Blasiu din 15./3., 16./4. si 17./5. Maiu In conclusele acelei adunari despre uniunea Transilvaniei cu Ungari'a la punt. 16 se aflá numai urmato-rulu decretu nationalu:

„16.) Natiunea romana cere cá conlocutórele natiuni nicidecum se nu ia la desbatere caus'a uniunii cu Ungari'a, pene candu natiunea romana nu va fi natiune constituta si organisata cu votu deliberativu si decisivu in camer'a legislativa; eara din contra déca diet'a Tran-silvaniei ar voi totusi a se lasá la pertractarea aceleiasi uniunii de noi fara noi, atunci natiunea romana protestéza cu soleni-tate.“ —

Se citésca oricine acestu decretu nationalu cu tóta luareaminte: acelasi nu coprinde o respingere neconditionata a uniunii Transilva-niei cu Ungari'a; romanii insa pretindu cu tóta sfant'a dreptate, ca mai nainte de a se luá cestiunea uniunii la desbatere, densii se fia recunoscuti de natiune autonoma alaturea cu celelalte si se lise des-chida calea de a luá parte la desbaterile camerei legislative prin de-putatii loru cu votu deliberativu si decisivu, eara la din contra ei se ridica cu protestu. Si pentru ce óre acést'a? Autaiu, pentru ca romanii voia tare cá mai nainte de orice pertractare in acea cauza, se alle conditiunile, pe lunga care Transilvani'a era se se uné-sca cu Ungari'a si de care romaniloru trebuia se le pase in gradulu celu mai naltu. Au nu avea totu dreptulu atunci, are si astadi totu jocuitorulu transilvana de a intreba, cá ce felu de uniune erá se fia aceea: Uniune personala, adica se aiba ambe tierile unu singuru suveranu, precum ilu au si astadi, insa cu o singura titula, de rege, eara nu si de mare principe; eara incolo se remana tiéra cu autono-mia sa, cu diet'a si cu guvernulu seu separatu; séu uniune ce se dice si fusiune, séu numai unu felu de federalismu, séu mai in scurtu, ce voru ómenii cu acea uniune fatala?! — Alu doilea, presupunendu ca acea uniune ar fi sinonima tocma cu imperati'a ceru-lui, cornulu prisosintiei tuturor bunatiloru lumii acesteia si acelei viitóre, totusi ere preste tóta intipuirea umilitoru si injositoru pentru o natiune de 1 milionu trei sute mii suflete a se lasá cá vreo trei sute aristocrati mari si mici alesi mai toti de partit'a teroristica de atunci si cu vreo 22 deputati burgari parte mare terorisati de rácne-tele: „unio vagy halál“, se'i duca cá pe nisce vite de córne séu de capastru, precum acea partita teroristica crediuse in adeveru ca va potea urmá. O asemenea credintia pentru orice tiéra, statu, natiune periculósá in supremulu gradu, trebuia respindita, sfarmata, nulificata cu orice pretiu.

Alu treilea, mai trebuie óre cá se spunemu, cumca romanii transilvani, chiaru si in starea normala a lucruriloru niciodata nu au recunoscutu legalitatea dietei transilvane in acelea pe care lea decre-tatu acésta despre ei séu mai dreptu, pururea in contra loru, ei totu-deann'a recusera asupra'i la grati'a si dreptatea Suveranului, cá la celu mai din urma limanu de scapare pentru o natiune apasata pe acestu pamentu; cu atatu mai putinu potea ei recunósce legalitatea unei diete revolutionare, carea conchiamata pe temeiuu legiloru vechi electorale si numai cu atributiuni legislative, se preface dintr'odata in conventu séu corpu revolutionaru, ca fatia cu diplom'a leopoldina, fatia cu

sanctiunea pragmatica si cu articuli din 1743 et 1791 cutéza a decretá desfiintierea drepturilor de autonomi'a acestei tieri si incorporarea ei cu Ungari'a.

Este de prisosu a mai repeti romanului, cumca adunarea dela Blasiu isi facú datorinti'a si in alta privintia. Dens'a tramise printre puscele si spendiuritorile partitei teroristice o deputatiune nationala onorifica la diet'a din Clusiu spre a si descoperi prin aceeași vointiele si dorintiele sale. Ci acea deputatiune constatóre din 112 membrii condusa de unulu din episcopi, (carele apoi a cadiutu sacrificiu alu incercarilor sale de impaciuire) fú tractata cá bagattela si dimisa cu refrenulu cunoscutu „uniunea ve va procurá si voue romaniloru tóte drepturile.

Acestea sunt temeiurile mai batátore la ochi care au indemnatu pe romani a se opune in anii 1848 si 1849 la uniunea Transilvaniei cu Ungari'a.

Unu alu patru'ea temeiú, celu mai importantu, adica periolitarea limbei si a nationalitatii romane ilu retacemu inadinsu, pentruca cercetarea aceluasi va cuprinde locu mai la vale sub altu punctu de vedere.

Intr'aceea partit'a unionistica séu cum ii dizu mai multi, teroristica, raspundea la tóte acestea temeiuri si proteste ale romaniloru pe atunci, raspunde si astadi, dicundu: Ce ne pasa none, Regele Ferdinandu V. a sanctionatu uniunea decretata de catra diet'a Transilvaniei in 30. Maiu 1848: prin urmare toti carii nu voiescu a recunósce acea lege si a se supune ei, trebue se fia priviti cá perdueli, cá rebeli si necredinciosi, si sunt a se supune la pedepsele corespunditóre, cu atatu mai virtosu, ca cei carii au plasmuitu acea lege, au si juratu pe dens'a. (Vedi si Közlöny Nr. 100.)

Acésta obiectiune a partitei unionistice semana a fi — earasi numai la prima vedere — de o taria ce ar trebú se impuna tacere si la cei mai obstinati antiunionisti, pentruca sanetiunea suveranului nu se mai póte schimbá.

Fórte bine; cu tóte acestea romanii carii n'au priimitu uniunea se provóca spre a loru justificare totu la cuventulu si la vointi'a suveranului tieriei! Se simu insa catu se póte mai scurti.

Din uniune s'a nascutu revolutiunea cea sangerósa. Dupa omorul contelui Lambert plenipotentulu comisariu regescu pe podulu dela Buda-Pest'a, celalaltu plenipotentu comisariu c. r. FML. si comandantu generalu bar. Puchner, carele deschisese diet'a din Clusiu in numele regelui si carele pene atunci privise cu sange rece, cum romanii cadu de glóntiele si in spendiuritorile terorismului, provocá pe „natiunea romana,“ cá barbarii aceleia se se scóle „unulu pentru toti si toti pentru unulu“ spre a combate revolutiunea, prin urmare si uniunea Transilvaniei cu Ungari'a.

Mai departe cate s'au intemplat, le scimu cu totii. —

Astadi, asia astadi, suveranulu acestoru tieri emitendu diplom'a sa din 20. Oct. a. c. cá lege fundamentala, trece cu vederea intru totu uniunea sanctionata in 1848 si pusa apoi pe verfulu sabiei, — decretéza insa, precum vedieramu, tractarea Transilvaniei cá tier'a autonóma.

Acum intrebamu pe oricare concetatianu de statu, de cine au se saculte romanii in timpul de fatia, de interesulu si demnitatea loru si de cuventulu suveranului, séu de vointi'a unionistiloru? Raspunsulu se si'lu dea sicarele. —

Pene aici noi desbaturamu chestiunea uniunii mai multu numai diu punctulu-de-vedere alu legalitatii de o parte, alu demnitatii nóstre nationale de alt'a. Se abstragemu insa pe unu momentu dela ambele acestea privintie, se presupunemu ca natiunea romana ar fi reprezentata cum se cade in diet'a tieriei si ca in aceeași ar veni uniunea Transilvaniei earasi pe tapetu, prin urmare ca romaniloru inea li s'ar dá ocaziune de a deliberá si decide asupra ei iutocma precum au pretinsu ei in Maiu 1848 si de atunci încóce la tóta ocaziunea.

Ce ar dice deci romanii la proiectulu uniunii?

Pentrucá se se póta dá la o asemenea intrebatiune unu raspunsu acuratu, suntemu constrinsi a cercetá si a petrunde in natur'a acelei uniunii, adeca a'i dá definitiunea ei.

Alti nu voru se ni-o desfine acuratu, remane cá se ni-o definimu acuratu.

Deci: Ce este uniunea Transilvaniei cu Ungari'a?

Raspunsu: Uniunea Transilvaniei cu Ungari'a pentru alti este unu cugetu rezervatu pentru planuri departe tientátore; eara pentru romani in pusetiunea loru de fatia, adeca cum stau ei ear' pe puntea din an. 1848, judecandu totulu din interesu nationalu, este curatu o secatura, carea nu mai merita cá unu singuru romanu se dea cu capulu de parete pentru ea.

Tesea nóstra acést'a se pare a fi paradocsa si cutezatóre; noi insa ne indatoramu a ni-o sustiené si apará cu temeiurile nóstre, care déca voru placé si altora, bine, déca nu, se voru aflá carii ni le voru

combate cu altele mai tari si mai sanatóse, pe care atunci vomu trebui se le recunóschemu si noi

Uniune séu neuniune. — Asecuranti'a viitorului si a prosperitatii romaniloru transilvani nu sta nici in uu'a nici in alt'a.

Unita a fostu Transilvani'a cu Ungari'a pene la a. 1526—40 tali-ter qualiter *); ore insa ce avuse poporulu romanu — dicu inadinsu poporulu — dela acea uniune? Sub diverse preteste, religionarie, politice, morale, si sub inferátorele numituri de „necredinciosi, schismatici, valachi, rebeli, sclavi si iobagi, furi, predatori si asia mai de parte, cum s'a disu si airea, au avutu persecutiunea, esilulu, temnit'a, funi'a, tiép'a, rót'a, rugulu de focu, vendierea copiiloru la turci si altele o miie asemenea garantii de dreptari si de libertate nationala mai virtosu sub regii Carolu Robertu, Ludovicu I, Sigismundu, Mateiu, Vladislau II.

Dela 1526 pene la 1691 Transilvani'a fu neunita, ba chiaru suverana sub domnitori pamenteni. Cartea romaniloru la bunatatile de care s'au bucuratu ei in acele timpuri eara e cunoscuta; spre intarirea dísei nóstre ne provocamu totu la umanitatea aprobatelor si a compilatelor.

Unita e Transilvani'a cu Ungari'a intr'unu modu órecare tocma si dela 1691, adeca prin uniunea personala a aceluasi suveranu, prin legile si institutiunile lui Verbóczi cele insuflata de spiritulu vecinicii resbunari, prin o necurmata comunicatiune nationala, relegiósa si literaria a magiario-seculorulu cu conationalii loru din Ungari'a.

Si ce avura romanii inea si dela acésta uniune? Ei avura atata, pe catu lea potutu dá in acesti 160 de ani cate unu monarchu mai umanu si mai compatímitorulu de sórtea loru, eara acést'a inea numai cá pe furisiu si numai atunci, candu natiunile predomnitóre nu aveau incatrau, ci trebueau se céda séu fortiei impregiariloru séu spiritulu atotuputinte ce strabatú incetisioru si intre muntii patriei nóstre.

Ungari'a e unita cu Austri'a; Transilvani'a e unita totu cu Austri'a. Intielege tu acésta unire séu numai cá o unire personala cum e buna óra si a Irlandiei cu Angli'a, si a Norvegiei cu Sveti'a, si a ducateloru Schleswig-Holstein cu Danemarc'a, séu cá anec sare dupa mod'a italianésca, séu cá fusiu ne dupa manier'a romaniloru antichi, a frantiosiloru moderni, a rusiloru si asia mai departe: cá ce intielesu mai póte avé inea si o uniune a Transilvaniei cu Ungari'a unita Austriei?! —

Nu cumva voiti uniunea in institutiunile vechi? — O ati avutu si o aveti. — In alte institutiuni noue? Care sunt acelea? Se le vedemu si noi. —

Asia, uniti neuni, cu Ungari'a, cu Austri'a, cu tóte tierile de prin pregiuru pene la Marile adriatic'a si négr'a cum se lauda unionistii, da, uniti séu neuniti cu Europ'a tóta dupa oricare „schablonu“, noi nu ve mai intrebamu de acést'a, nu ne mai sfarmamu capulu pentru unirele si neunirele vóstre: noi ve provocamu numai, cá mai n'ainte de a ve uní séu desuní, se ni se garanteze cu tóta solenitate aici in cas'a nóstra in Transilvani'a esistinti'a nóstra nationala, desvoltamentulu si activitatea limbei nóstre in tóte ramurile vietiei politice si civile fara cea mai putina marginire séu restringere; pentruca natiunea romana nu mai vrea se fia sclava politica si civila a altoru natiuni; tocma pentru acést'a inse dens'a nici ca mai pune pretiu pe nici unu felu de promisiuni gadilitóre, placute la vedere de joi pene mai apoi. Garantiile constitutionale pentru sacr'a pastrare a drepturiloru omenesci civile, politice si relegióse isi potu avé valórea in oricare alte tieri pe unde poporimea este mai omogena; la noi inea — mai virtosu in urmarea unei esperiintie seculare asia de triste si dureróse fara garanti'a nationalitatii cu unu felu de autonomia nu facemu nimicu.

Ceea ce nu s'a potutu pentru cele trei natiuni in Transilvani'a, pentru serbi, slavo-croati s. a. in Ungari'a in cursu de atati seculi, nu cumva se va poté pentru romani prin schimbarea de cateva vorbe dulci? —

Asia Domnilorulu „uniunea“ cea faimósa pentru care s'a varsatu si sange, pentru unii póte se fia unu cugetu rezervatu, unu pretestu bine sunatoru, éra pentru noi dupa a mea opiniune este curatu o secatura. Mai multu: Eu credu asia, cumca multi din fratii magiari sunt totu de opiniunea nóstra; nu mai loru parte le este téma parte si rusine a spune adevverulu verde 'n fatia. Inea si mai multu. Se presupunemu ca uniunea se va infintia: nu se voru implini diece ani si o multime din cei mai fanatici unionisti ardeleni voru simti cea mai profunda caintia in inimele loru pentru nebun'a maimutiaria din anii 1848—1860; pentruca vedienduse in Ungari'a cea mare cá o a cincea róta la caru, isi voru aduce amúte ca aici in tier'a cea defaimata a hreanului facea pe magnatii, pe protipendatii, éra acolo voru ajunge numai in cod'a altor'a, si inea tocma nu totu magiari de a valm'a, ci totu felulu de nationalitati.

*) Despre acea uniune vomu cautá se cuventamu altadata.

Compatriotii magiari mai tienu un'a, ca ei cu ajutoriulu ununii voru se mai puna ceva frenu ábsolutismului. In acésta privintia apelam la Franța unita, la Spania unita, la tóte Rusiile unite, la istoria intréga; acestea se le respunda in loculu nostru. Dic aliquid silentio melius aut tace.

Totu magiarii mai adaoga, cumca ei se temu fórte de germanisare, bunaóra vedi dumneata, cum ne tememu noi romanii de germanisare si magiarisare dintr'odata. Ci fratii magiari au avutu timpu de ajunsu d-la S. Stefanu incóce si pene la Szechenyi de a se totu teme si resteme de germanisare de candu domnitorii si magnatii loru isi puneá tóta silintia si gloriá intru aceea, cá se imple tóte unghiurile acestoru tieri cu tóte feliurile de hospitibus, cá cu cei mai buni crescini si cei mai credinciosi supusi, prin carii elementula magiaru se potea mai pe siguru infrená. Sed quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris = Ce tie nuti place, altuia nu face.

Aceia carii studie pe poporulu de josu au allatu ca in proverbii-le (parimiile) poporulu este multa filosofía. Limba nóstra inca e plina de asemenea proverbiu. Romanulu intre altele are o dicatura: „Ungurulu si neamtiulu sunt totu un'a; ei se cërta ei se 'mpaca.“ Lasamu ca se judece lectorii nostrii, déca se alla inca si in acestu proverbii vreunu simburu de filosofía practica. —

Ci se nu ne mai perdemu timpulu cu analis'a pretestelor. Se grabimu spre inshelere.

Eu sciu bine ca mass'a (glót'a) poporulu nostru e fórte strainá de catra uniunea Transilvaniei cu Ungaria, si cá poporulu nu asculta de filosofemele nóstre ale carturariloru, catu mai virtosu de instinctulu seu, cum si de nu sciu ce invetiatura traditionala, carea 'i spune lui, ca tóte iobagiile si tóte napastuirile au venitu preste cerbicea lui dela „Tiér'a unгурéscá.“ In 4./16. Maiu 1848 „Domnulu episcopu de Lemeni ocupandu scaunulu, marturisi cumca trecundu prin poporu, a auditu pe poporu strigandu cu o gura: ca nu voiesce uniunea Transilvaniei cu Ungaria, si prin urmare a enunciatu, ca de unire astadi nu póte fi vorb'a.“ (Protocolulu adunarii din Blasiu F. 4) —

Totu asia este si astadi. Poporulu nu póte suferi se audia de Ungaria. — Si cu tóte acestea eu mai repetiescu ca principala nóstra problema nationala ce avemu a deslegá in timpulu de fatia nu este uniunea, ci este nationalitatea si limb'a intru celu mai strinsu intielesu alu cuventulu.

Uniunea e o cestiune mai multu diplomatica, pe care o voru deslega condeiele séu o va taia ferulu fara ca se fia intrebati romanii, eara de voru fi intrebati, ei voru sci se'si dea responsulu loru la timpulu seu intru intielesulu pontulu 16 dela Blasiu. — Pene atunci romanii potu privi uniunea, de care ne sú vorb'a asia lunga, numai cá unu fetu ce s'a nascutu mortu in an. 1848, prin urmare aceeași deocamdata nici nu incupe in program'a loru.

Aceia carii receru uniunea, vedeti bine ca receru dietele dela a. 1848/9. Prin urmare aceiasi voru se mérga dela Clusiu la Pesta, dela Pesta firesce ca la Debreczinu, unde a fostu faimosulu 19. Aprile 1849, adica prochiatarea republicei.

Ei bine Domniloru, mai avemu se dicemu noi romanii, unu singuru cuventu la tóte acéstea? Nu, cestiunea ununii e cestiunea dinastiei.

Atata e totu. Dinastia va face cu dens'a ori ce va scí si cum ilu va luminá Dumnedieu. —

Eata temelurile, pentru care uniunea nu s'au luatú nici in programele nóstre nationale. —

Romanii din Banatu fatia cu intrebarea despre reincorporarea Banatului Temesianu si a Voivodinei cu Ungaria.

Intrebarea despre reincorporarea Banatului Temesianu si a Voivodinei cu Tiér'a unгурéscá a casionatu in popórele provinciei acesteia, dar' mai vertosu in romanii o mare sensatione. Fačia cu acésta impregiurare se adunara romanii cá prin unu fermecu spre a'si concentrá si consolidá voia in caus'a acésta asia de afundu taiatóre in viét'a loru politica-nationala. Adunarea s'a tienutu aci in Timisióra in 18. si 19. Noembre c. u. la stralucitatea sa D. senatoru imperialu de Mocioni, fiindu de fatia barbatii si fruntasii romanii din mai multe parti ale Banatulu, intre cari se allá si Maria Sa D. episcopu alu Lugosiulu Alesandru Dobra, care purtá presidiutia adunarei acesteia. Inainte de tóte deschisa Maria Sa D. episcopu adunarea cu acea propunere, cumca suntemu cea mai mare multiamita detori Maiestatei Sale, pentru ingrijirea parintésca, ca Maiestatea Sa luandu in socotintia si drepturile romaniloru se indurá a tramite unu comisariu in person'a Escelentiei Sale D. conte Mensdorff-Pouilly, care se asculte si dorintiele romaniloru in caus'a acésta, — la care propunere prorupsa adunarea in: „Se traiésca inaltiatulu nostru imperatu,“ care urare nu erá se mai incete.

In diu'a d'antaniu inadinsu se au luatú insánte desbatérea principielóru in caus'a acésta; desbaterile decurséru fórte zelósu. Nu putemu trece aci cu vedérea acea batatóre la ochi impregiurare, ca stralucitatea sa D. senatoru imperialu de Mocioni cu cea mai mare incordata attentione si mai seriósa precumpanire in tacere petrecea decursulu acestoru zelóse desbateri, pentru cá se nu preocupe liber'a desvoltare a parerei fiesce-carui.

In a dou'a di lamurinduse inca unele diferentie, luá vorb'a stralucitatea sa D. senatoru imperialu de Mocioni, a carui cuventare desi nu o putemu diu cuventu in cuventu reproduce, totusi in estrasu au sunatu precum urméza:

„Domniloru mei! faptele mele si ale familiei mele totudeun'a, dar' mai virtosu in decursu de 12 ani demustra diu ajunsu tendintiele mele. Afara de acésta, Domniloru vóstre ve sunt bine cunoscute nesuintiele mele zelóse din senatulu imperialu pentru imbunatatirea starei romaniloru.

Acésta ve dovedesce si brosiur'a intitulata: Caus'a limbelor si a nationalitatiloru in Austria, carea e espresiunea simtiminteloru si a convingeriloru mele, precum si: Memorandulu meu substernutu Maiestatei Sale prea inalt. nostru imperatu.

Allati Domniloru mei! ca eu si sub intetítórele impregiurari de asta-di amu remasu credintiosu convingerei mele, si adresele de multiamire catra mine indreptate nu numai din dulcea nóstra patria, ci si diu Bucovina, Ardeslu si partile Ungariei intarescu din destulu, ca acésta e si voia publica a natiunii mele (aplausu!). Aci nu potú incungiará a nu descoperi, cá locuitorii romanii din Ungaria au venitu la mine cá deputatiune si m'au rugatu spre ai mentui de apesarea magiara.

Domniloru mei! Pusetiunea nóstra a romaniloru e asta-di foarte seriósa, pentru acésta se nu ne facemu ilusiuni, ca vomu fi fericiti de locu, caci in nesuirea nóstra catra acestu scopu nationalu, nu sému in stare a ve conduce pre drumuri presarate cu rose, ci din contra, insemne totu natulu, cumca drumurile voru fi glimpuróse si ca vomu avé multe, grele suferintie si necasuri; dreptu acésta care doreáse a fi fericitu de locu, acela nu urmeze mie, ci desfacá-se de mine si de scopulu acésta.

Dar' Domniloru mei! Eu din parte-mi ve descoperu si marturisescu earasi, ca voi remané totudeun'a cá o stanca de pétra in mare pre langa scopulu mie propusu, si voi nesuf spre densulu macaru se devinu prin acésta nenorocosu, macaru catu se fia suferintiele mele si macaru se ajungu pentru fericirea multu iubitei mele natiuni de a manca pané uscata, ba tocmai si de scoartia de lemmu!“

La aceste cuvinte prorupséru toti cei de fatia in aplausuri, vivaturi si se traiésca, ba ce e mai multu, mai multi fura asia de petrúsi, catu versara lacrimi.

Totuodata cu unu glasu dechiara tóta adunarea cu Maria Sa D. episcopu in frunte, ca lucrurile si nesuintiele stralucitei sale, toáté purcedu din inim'a si zelulu natiunii, si ilu incredintia cu acésta, ca caus'a natiunii romane de bratia mai demno nici candu nu s'au sprijinitu, rugandulu ca se binevoiesca a conduce si mai departe caus'a romaniloru cu cunoscut'a sa barbatia. Dupa acésta indreptanduse inca unulu din adunare catra Maria Sa D. episcopu cu o cuventare de multiamire, pentru osteuelele carele au avutu venindu spre contielegere la adunare si conducundu, se incheia adunarea.

Resultatulu adunarei se cuprinde in urmatórele punturi:

1. Autonomia, adica pusetiune neaternata a Banatulu Temesianu si a Voivodinei, de Tiér'a unгурéscá.
2. Unu teritoriu romanu, cu subordinarea in catu e cu putintia a tuturor romaniloru din Banatu sub teritoriu acésta, care spre insemnarea caracterulu seu nationalu, se pórté numele de capitánatu romanu.
3. Garantarea vietiei nationale a poporulu prin concederea de institutiuni constitutionale si intemeiate pre vietia poporulu.
4. Siefulu politicu alu capitanatulu romanu se pórté numele de „capitanu romanu“ si se fia romanu de nascere.
5. Limb'a romana se fia limb'a oficiala in administratiunea politica si juridica a capitanatulu romanu.
6. Liber'a alegere a capitanulu romanu prin poporu, rezervanduse intarirea lui Maiestatei Sale, precum si a tuturor oficialiloru publici, cari din propunerea de trei a capitanulu se voru alege.

O fractione neinsemnata din adunare fú pentru aneasarea conditionata cu Ungaria. —

ΣΝΓΑΡΙΑ. Делá дензмипеа конгилоръ съпремí комитатенéí днченъръ нъ пзмаí знгърпí либералí чí шí къ ноí тогпí департе възторпí а се теме, къ аристокрация, кареа дндатъ монополисѣ официеле челе дпалте, ва рестринѣне пчетѣ шí егалитатеа депералъ а локситорлоръ, дѣкъ дп пзтереа дипломéí дин 20. Октов. шí а скрисорилоръ де мънъ се ва фаче репрезентационеа дърпí дп

dieta dъпъ лецие dinainte de 1848, къндъ нъмаі аристократіа е-ра факъ тотъла, скоиндъсе окіі ші неарістократізмъ ші къ врео къдѣва репресжтанці, прекъци се нъ потъ прекъмпнѣи ла въпарае интереселоръ маі лъците ші маі ценералі. Деачі днченъръ а съ деогъочеа партітеле кіаръ днтре магіарі, ші жрпалеа репре-сжлтъторе принципелоръ лоръ днченъръ а скоте лъпта ла лъмпнѣ. Консервативі, ад. аристокраціі мъцъмпнѣи къ приміреа дн принципі алъ дрентълѣ исторікъ стаѣ не лънгъ токмеа фъкътъ къ днперъ-ція ші вреаѣ а днкопціе рестаураеа астрономікъ къ стареа лъ-крърилоръ dinainte de 1848: Б. Ваі канчеларіалъ дн фрнпте къ тоці конціі денъмпнѣ, каріі аѣ ші примітѣ денъмпнѣа ші къ тоці сателіціі лоръ. Лібералі вреаѣ се реднчѣтъ дела констітүціонеа ап. 1848 прівиндъо не ачѣста ка не знѣ пнпктѣ де плекаре ла десволтае контінативъ а констітүціонеі лоръ ші вреаѣ ка ші адедереа денътацілоръ пентрѣ діетѣ съ се факъ дъпъ ачѣеаш леце, неоктроиндъсе прін конферінцеле дела Стрігонѣ пентрѣ аше-зареа знѣі алте леці електорале. Б. Кемені дн жрп. съѣ „П. Наplo“ пледѣ къ тълътъ стързірѣ казоа ачѣста, фѣ днсе де жрп-палълѣ „Fortschritt“ din Biena каре стѣ дн сервіціалъ канчеларі-алі Б. де Ваі днпелітѣ къ аменіпдърі, къ партіта лѣ Бахѣ нъ дорте, ші къ стъндѣ магіаріі не рестітүіреа констітүціонеі челеі пелегале дела 1848, еарѣ потѣ ші ва ші фі Унгаріа аменіпдътъ де реднтродъчереа сістемеі лѣ Бахѣ. Консіл. де канчеларіа кърціі Жедені, каре фъсе арестатѣ пентрѣ казса реформатѣ, скріо дн „П. Наplo“ лѣ Кемені, къ знѣ шірѣ маре де пелецірѣ але анълѣ 1848 — ші чеі жртъторі п'аѣ лъсатѣ нічі знѣ пнпктѣ дн лецеа ачѣса некълкатѣ дн пічоре, не кълѣ дн партеа міні-стеріалѣ магіарѣ кълѣ ші а челеі цертанѣ. Ла ачѣстѣ днвнзіре днші рѣдікѣ гласълѣ ші фамосълѣ Деак ші апелѣзѣ ла опініонеа пълікѣ, къ елѣ ка фостѣ міністрѣ де жвстіціе ла 1848, къ воіа ші штіпца са п'а кълкатѣ констітүціонеа, чі чѣеа че а жртатѣ дн сіа, къ каре с'а кълкатѣ тотъла, о ва жвдека історіа (еко-номіа Кошътіанѣ). Тотѣ дн днцелесълѣ ачѣста воръште ші в. Оетвеш фостѣ міністрѣ де кълѣ ші іпотрѣкціоне. — Аша ве-демѣ, къ с'а днченътѣ о лъптѣ маре днтѣе партітеле консерва-тивъ ші лібералъ але Унгаріеі. Към со ворѣ компъне, жрта ва адеце. —

О О К І Р Е Р Е П Е Д Е.

Маіес. Са Амператълѣ къ окасіонеа петречереі Маі. Сале Амперѣтесеі авѣ днтъліре къ рецеле Віртембергеі, каре ера де маі пайте прегътітѣ де мп. Рехбергѣ. Дн 17. авѣ Маі. Са дн-тъліре къ рец. Баваріеі. — Се скріа маі ерѣ, къ дн каѣ де врео порпіре італіанѣ дъштълнѣсѣ Баваріа ва окъпа Тіролълѣ къ армата са дн фавѣреа Австріеі; днсъ дндатѣ дъпъ ачѣеа чіті-рълѣ, къ Франца с'а декіаратѣ, къ окъпареа евентъалъ а Тіролъ-лѣ прін баварезі о ва пріві де каѣ де ресвоіѣ. — Тіролълѣ е кеіеа ла Італіа. — Оаре днсъ към стаѣ акціело не дн пре-цірѣ?

Преса пръсіанѣ офіціѣсѣ се декіарѣ акъм пентрѣ каѣлѣ че с'ар атака Австріа дн Італіа маі апріатѣ ка алтѣдатѣ; еа нъне акъм де прінціпѣ недіснжтатѣ, къ стателе ші къ деосевіре тѣте стателе челе марі катѣ сінгъре съ се анере не сіне, ші къ вер-каре ші перде дрентълѣ де а доміна, не кълѣ нъмаі аре нътере спре ачѣста, ші де аічі дедъче, къ дела Пръсіа нъмаі атънчі с'ар пълѣ претінде анерареа Венеціеі, кълдѣ прін жжторълѣ датѣ ар кълштіга о інфлнпдъ отържторѣ ла тѣтѣ політіка вїіторѣ а Ав-стріеі ші о пълтере серіѣсѣ прѣсте тотѣ статълѣ ачѣста. —

Маі аѣ невоіе цертаніі ші къ дъкателе Холштайн ші Лавен-вурѣ, къче Данімарка нъ вреа съ штіѣ де астрономікареа сѣѣ тѣіереа лорѣ кърѣ Цертаніа към претіндѣ цертаніі, ка конціо-налі къ локвіторіі дн еле; днсъ акъм дъпъ Англіа ші Пръсіа, апоі маі провокѣ ші Пръсіа не Данімарка, ка съ пълъ одатѣ ка-пѣтѣ діферінцеі ачѣстеіа. Данімарка днсъ аре аіанпдъ не сълтѣ тълъ къ Франца, вреа съ се знѣсѣ къ Скандінавіа, ші се ко-деште а тѣіе подълѣ діферінцеі ачѣстеіа. — Резнінеа націоналѣ цертанѣ ші демократізмълѣ де аколо аштѣптѣ къ сеге ѳр: знѣі посівлітѣдї де а пескві дн търъре: спре а знї тоці цертаніі днтр'о Цертаніѣ маре, кіарѣ ші къ десметърареа Австріеі, ші спре скопълѣ ачѣста стѣ дн легътърѣ деапрѣне къ тѣте націоніле че'шї каѣтѣ еманціпарѣа, тръмітѣ кіарѣ ші італіенілорѣ ажжторѣ, ка режшндѣ еі съ вїпъ ші ѳра тълпгїреі лорѣ. Тотѣ дн ачѣстѣ ле-гътърѣ стаѣ ші алціі дн антшамъра вїігоріалѣ; ші прін Італіа анъмітѣ дн Міланѣ — акъм де къръндѣ — челеврърѣ італіені чѣтѣдені дн опѣреа ексіацілорѣ нъ нъмаі знърї чї ші де алте соікрї знѣ рандѣвѣ къ знѣ банкѣтѣ, къ сіндікълѣ чѣтатеі дн фрнпте, дн а къръі тоастѣ, рѣдікатѣ пентрѣ ферічіреа знїтеі Італіе ші Ун-гаріеі ші пентрѣ кърънда днтраре а лѣ Вікторѣ Еманъелѣ дн Пѣста-Бъда, спре а прокїѣта де аколо ліберареа попорълорѣ

Унгаріеі, нъ ведемѣ маі пълднѣ декълѣ знѣ феліѣ де сімпатіе пентрѣ казоѣ конъпъ де недѣpendingѣ ші скътъраре де жжѣ. — О кълпъ де отате дн цїзрълѣ Европіі де Іа Сведіа ші Норвеціа, Данімарка, къ пълтереіе анъсене ші къ Італіа, Мънтенегрѣ, Търчіа ші Дънърѣніі, не лънгъ револүцінаріі дн сінълѣ стателорѣ днші аштѣптѣ днтъліреа, кълдѣ ва вате о алтѣ ѳрѣ де порпіре сѣѣ днкъліераре ресвоіѣсѣ, семпалісатѣ къ тарка прінціпелорѣ че дн антподіка лорѣ валѣре, ка о проблемѣ а вїедїі сѣѣ торціі се апърѣ де тълбіі полі опъшї, пордълѣ ші сѣдълѣ Европіі къ тѣтѣ ресемпъчънеа.

Пръсіа мобілісѣ дѣѣ корпърі, знълѣ пентрѣ Прѣтѣ алтълѣ мерѣе дн Полоніа. —

Гарібалді лъндъшї адіо дела солдаціі сѣі ле апромісе, къ дн прімѣварѣ жртѣзѣ еманціпарѣа Венеціеі ші Кланка, Телекі, Кошътѣ, Тїзрі воіескѣ а конфері къ Гарібалді дн Ценъа сълтѣ ін-спірѣчънеа ценіалѣ Кавърѣ, спре а'шї цесе пълъа, днвлѣйтѣ ші певедітѣ дн діета дела Дъврїцінѣ дн Априліе 1849, кълдѣ діета перманентѣ дестронъндѣ дінастіа пѣстрѣ прокїѣтѣ репъвлікѣ ші адеце де гъбернаторѣ сѣѣ прешедінте алѣ репъвлічеі знгаре не Кошътѣ, каре ші рекламѣ маі дънълѣ прін маніфестѣ постълѣ сѣѣ дн контра днорілорѣ дн 20. Октобре.

Фадѣ къ Італіа ші казса оріентълѣ, оркъм се префакѣ ші де о парте ші де алта, Франца ші Англіа тотѣ ворѣ ретълне не-дѣспърдіте дн коакціоне; дѣчі Амператѣ ѣ Наполеонѣ ші Англіа а сѣдълѣ рец. Францѣ ІІ, ка съ днчетезе а съ маі опъне дн-дешертѣ, ші корпъріле діпломатіче дндатѣ аѣ ші пъръсітѣ Гаѣта дъкълдъсе Іа Рома.

Дн Італіа стаѣ лъкръріле тотѣ дн стадіалѣ де пълъ акъм. — Дн Сербіа се даѣ семне де порпірі; Прінцълѣ днші вінде тоате посесіоніле дн Австріа. Прінцълѣ дн Мънтенегрѣ а фъкътѣ знѣ трактатѣ секретѣ къ Франца. Д. Александрѣ Іоанѣ стѣ дн рѣла-цінї деапрѣне къ італіеніі, ші се скріе, къ Австріа ар фі сім-цітѣ, къ Дн. Са Домънълѣ ар фі кончѣсѣ, ка съ се скѣтѣ арте пентрѣ Унгаріа; ші Австріа прінтр'о потѣ а дескоперітѣ Пѣртеі порпіріле дъштълнѣсѣ але Домънълѣ Прінціпателорѣ. Ноі нъ аззі-рълѣ дѣспре порпірі ка ачѣстеа че ле нъвлікѣ жрпалеа цѣр-танѣ къ тѣтѣ вечіпътатеа пѣстрѣ. —

NOVISIMU. Дн Добрїцінѣ се фъкърѣ ечѣсе рево-лүціонаре. Вор' 20 рѣпідї ші маі тълці торціі костѣ пълдъшїреа лорѣ прін міліціа днтѣрѣтѣсѣ.

CALINDARIULU

пентрѣ попорълѣ ромънѣ алѣ Ізі Г. Барїц не ап. 1861 конпрінде, не лънгъ ценеалоціѣ, табълъ хронолоцікѣ чѣле 12 лълі але анълѣ ші алте атъръпте цїпъторѣ де Кълндарїѣ дъпъ векеа датінѣ, дн партеа де лектърѣ а ачѣлїашѣ жртѣтареле матерїі:

Баръвара, — історіѣрѣ патриотікѣ.

Дѣспре портърї ші портрете ромънештї — портретълѣ лѣ Міхаїѣ.

Монѣстїреа Сїнаїа. —

Авдерїціі лѣ Демокрітѣ.

Алълъм ромънѣскѣ, сѣѣ колекціоне де кадре антїче на-ціонале.

Мобіеле днтре Бранѣ ші Зернештї. Къръціі ші Лобонціі — дн зіеле Ізі Е. Токѣлі.

Інфлнпдъа фемеілорѣ — сѣѣ чівілізаціа стѣ нъмаі дн кълъторѣ.

Оарешкаре прегътіре ла чїтітълѣ къ літере.

Мъсіка пѣстрѣ націоналѣ.

Провокаціоне де ала парте ла соціетатеа трансіланпъ де дес-дълпаре пентрѣ грїндінѣ ші фокѣ.

Еарѣ поеѣіѣрс:

Міхаїѣ, фрагментѣ де оперѣ.

Стефанѣ чѣлѣ маре ші Дѣмпнѣ.

Мълчѣшълѣ ші флоріле (алегорїѣ).

Прінціпателорѣ знїте.

Дн партеа дн жртѣ а Кълндарїалѣ се афлѣ консемпате: Търгъріле де цѣрѣ, кърѣлѣ поштелорѣ ші такселе де тімърѣ. —

Прецълѣ ка ші маі пайте: 35 кр., еарѣ пентрѣ 3 ексем-пларе 1 фр. в. а.

Есемпларе с'аѣ тіпърітѣ тотѣ нъмаі кѣте ші дн аніі трѣкълї.

Тїнографїі кърѣрѣ е конкрезътѣ десфачѣреа ексемпларелорѣ, рѣгѣ не ачѣі DDnī колектанці, каріі днкъ п'аѣ тръмісѣ прецълѣ ексемпларелорѣ дн а. 1860, ка съ вїневоіѣсѣ а ле пайта кълѣ маі къръндѣ днкоче, днштїпдѣзѣ тотѣодатѣ, кълкъ ексемпларе се трімїтѣ де акъм днпайте нъмаі дъпъ прїміреа прецълѣ лорѣ.